

Většina starších lidí se kvůli problémům s pohybem obtížně dostává z bytu na ulici. Jejich podíl v populaci se přitom bude zvyšovat.

Chudí senioři? Mýtus, který zatím prokoukli především podvodníci

Množství seniorů v Česku se rychle zvyšuje, roste ale také jejich kupní síla, přesto pro starší lidi chybí vhodné bydlení, služby i zboží.

–TEXT– Radek Novotný –FOTO–Shutterstock

Lidský život se prodlužuje, populace stárne, ovšem pro firmy i politiky zůstávají senioři na druhé koleji. Přitom už dávno neplatí, že starší člověk má obvykle prázdnu peněženku. Takzvaná stříbrná ekonomika, tedy byznys zaměřený na lidi starší šedesáti let, je příležitost, která firmám protéká mezi prsty.

Podle analýzy banky Credit Suisse jsou senioři nejrychleji rostoucí věkovou skupinou na světě a zároveň se rychlejším tempem zvyšují jejich příjmy a kupní síla, zvláště v ekonomicky vyspělejších zemích. Senioři nad 65 let v západních státech nebo Japonsku utrací zhruba o 15 procent víc než věková skupina 25 až 64 let.

Jak dodává David Antoš, odborník na maloobchod z poradenské společnosti Boston Consulting Group, podobný vývoj se odehrává i v Česku. Podle něj je ekonomický potenciál starších lidí mnohem vyšší, než se jim obvykle přisuzuje. Vyplývá to i z dat statistického úřadu. Část starších důchodců, kteří žijí sami, sice těžko vychází se svým příjmem. Jinak je ale podíl seniorů žijících ve vícečetných domácnostech a zároveň ohrožených příjmovou chudobou asi třikrát nižší než republikový průměr.

„Především šedesátníci jsou v Česku trochu stranou zájmu, přestože jde o lidi, kteří se už mnohdy zvládlí ekonomicky zajistit a teď mají čas a chuť své peníze utracet,“

říká Antoš. Zároveň bývají loajálnějšími zákazníky. Podle analýzy BCG senior u firmy, kterou si vybere pro nákup zboží či služby, utratí i čtyřikrát víc než mladší zákazníci, přesto firmy starší lidi přehlížejí, protože nechápou, jakou proměnu trhu způsobily demografické a ekonomické faktory.

Podle Lucie Vidovičové z Centra pro výzkum stárnutí na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity by se Češi měli oprostít od představy, že stáří rovná se chudoba. „Zatím si toho všimli hlavně takzvaní šmejdí,“ říká. To jsou prodejci, kteří se snaží s pomocí manipulace a často nezákonných praktik vylákat ze seniorů peníze za nekvalitní a předražené zboží. „Stále tu chybí firmy, které by jednaly se starším člověkem jako s běžným zákazníkem. Senioři nám popisují, že když vstoupí do obchodu, často jim obsluha řekne, že tam pro ně nic nemají, protože je na ně všechno drahé. Starší člověk ale může mít naspořeno nebo stále velice dobře vydělávat,“ dodává Vidovičová.

Nejrychleji přibývají nejstarší

Přitom v české populaci se bude, podobně jako ve většině světa, díky lepší zdravotní péči, novým lékům nebo vyšším hygienickým standardům podíl seniorů zvyšovat i nadále. Zatímco nejpočetnější věkovou skupinou byli v roce 2000 dvacátníci, nyní jsou to čtyřicátníci a v roce 2050 to budou podle prognózy statistického úřadu sedmdesátníci. V té době bude v Česku dvakrát více lidí starších 65 let než na začátku století a budou tvořit skoro třetinu populace. Nejrychleji budou přibývat ti nejstarší. V roce 2035 bude v Česku skoro dvakrát více lidí přes 80 let než nyní. To může způsobit státu velké obtíže v oblastech sociálních služeb, zdravotnictví nebo bydlení. A zároveň to může být

Vývoj naděje dožití Čechů

(střední délka života mužů a žen)

► **Senioři v Česku jsou stranou zájmu obchodníků, přestože jde o lidi, kteří se už mnohdy zvládlí ekonomicky zajistit a teď mají čas a chuť své peníze utracet.**

příležitost pro firmy, které už nyní například v sociální péči o starší lidi stále více nahrazují pomalu reagující stát.

Již dnes totiž chybí domovy pro seniory a hlavně takzvané domovy se zvláštním režimem, v nichž žijí lidé s různými formami demence, které postihují hlavně seniory. Jde zejména o Alzheimerovu chorobu, kterou loni trpělo podle České alzheimerovské společnosti 165 tisíc lidí a v roce 2050 už to bude 280 tisíc lidí.

Kapacity domovů pečujících o seniory ale zdaleka neodpovídají poptávce. Podle dat ministerstva práce a sociálních věcí se počet lůžek v těchto zařízeních za posledních 10 let snížil o čtyři procenta na necelých 34 tisíc a v domovech se zvláštním režimem se zvýšil více než dvojnásobně asi na 25 tisíc.

Podle Jiřího Horeckého, prezidenta Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, v Česku nyní chybí 10 až 12 tisíc lůžek pro lidi, kteří by potřebovali rychle nastoupit do sociálního zařízení, protože se o ně nemá kdo postarat. To je vysoké číslo, zvláště s přihlédnutím k faktu, že o většinu starých lidí pečují příbuzní nebo jsou v nemocnicích následné péče a dalších zdravotnických zařízeních, přičemž řada z nich by měla pobývat právě v seniorských centrech.

Podle tří roky staré analýzy poradenské firmy EY bude kvůli nárůstu seniorské populace do roku 2050 potřeba vytvořit 28 tisíc nových lůžek jen proto, aby se udrželo současné pokrytí příslušnými službami. To je však, jak bylo řečeno, nedostatečné, takže by objem kapacit měl růst rychleji. V posledních letech přitom přidávají nová lůžka zejména v domovech pro lidi s demencí hlavně firmy.

Nejistý byznys

Největším investorem v oblasti domovů se zvláštním režimem je s 3200 lůžky Alzheimer Home, který patří do skupiny Penta Hospitals. Ta předloni spolkla další velkou síť Alzheimercentrum, jež spadala pod finanční a energetickou skupinu Creditas Pavla Hubáčka. Většina zařízení celé sítě je nyní obsazena. „Obecně je na trhu kapacit nedostatek a do budoucna se tento problém bude

vzhledem k demografickým trendům výrazně zhoršovat. Jen v domovech se zvláštním režimem bude podle našich analýz třeba vybudovat v následujících 30 letech více než 70 tisíc nových lůžek," říká Vladislav Podracký, mluvčí Penta Hospitals. Ta ke svým 34 seniorským zařízením přidá letos další na Plzeňsku a příští rok by měla přibýt ještě dvě.

Firma provozuje také osm nemocnic, mezi které patří i léčebna dlouhodobě nemocných v Praze. Ta se přemístí do nově vznikajícího polyfunkčního Centra následné péče, jež bude zahrnovat i domov se zvláštním režimem nebo zdravotní ambulance.

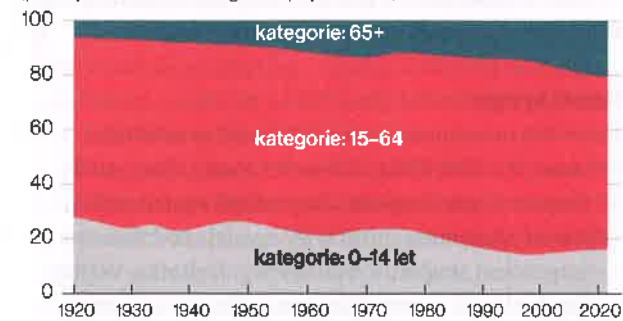
Dvojkou na trhu je rakouská firma SeneCura, která patří pod francouzskou skupinu Orpea. V Česku provozuje 17 center se 2400 lůžky, v nichž jsou domovy pro seniory i domovy se zvláštním režimem určené pro osoby s demencí. Také většina zařízení SeneCury je podle provozní ředitelky Věry Husákové piná a na nástup se čeká obvykle pár měsíců. SeneCura nyní také rozjíždí rehabilitační služby a zároveň plánuje další seniorské domy.

Výstavba nových zařízení pro staré lidi ale vzhledem k rostoucí poptávce nejspíš nebude v Česku stačit. „Kapacity jsou už teď nedostatečné a na jejich zvyšování nejsme připraveni a neexistuje ani nějaký plán, podle kterého bychom se připravovali," tvrdí Horecký. Strategické dokumenty podle něj sice existují, ale spíš jen na papíře, než že by se reálně něco měnilo.

Nové domovy pro seniory a lidi s demencí staví soukromé firmy hlavně ve městech, kde se koncentruje bohatší obyvatelstvo a kde podniky cítí alespoň nějakou jistotu, že se investice vrátí a bude vydělávat. Jedním z důvodů, proč jich do odvětví nejde víc, je totiž legislativa týkající se financování těchto seniorských zařízení.

Pracující vs. důchodci: Vývoj obyvatel Česka podle hlavních věkových skupin

(podle podílu věkové kategorie v populaci v %)

Zdroj: Český statistický úřad

Nejrychleji budou v Česku přibývat nejstarší občané. V roce 2035 tu bude žít skoro dvakrát více lidí ve věku přes 80 let než nyní.

Měsíční náklady na ubytování a péči o jednoho člověka se pohybují kolem 40 až 60 tisíc korun. Seniorské domovy se financují z několika zdrojů. Část proplácí zdravotní pojišťovny. Senior může ze zákona zaplatit maximálně necelých 16 tisíc korun za ubytování a stravu, přičemž mu musí zůstat z důchodu alespoň 15 procent. Má také podle stupně své soběstačnosti nárok na příspěvek na péči, který se pohybuje od 880 do 19 200 korun měsíčně. Ten případně provozovateli seniorského domova. A dalším zdrojem financování péče jsou dotace.

Na ty si ale sáhnou jen zařízení zařazená do takzvaných krajských sítí. Dotace se ovšem mění a nejsou nárokové. Provozovatel tedy neví, kolik další rok z tohoto zdroje dostane. Navíc seniorské domovy mimo krajské sítě, kterých je asi 40 procent, dotace nedostanou a ani od klientů si nesmí vzít víc, než je zmíněná hranice. Podle Horeckého tak vzniká rozdíl mezi náklady a příjmy v hodnotě zhruba 10 až 20 tisíc korun. Ten soukromí provozovatelé vybírají jako poplatek za nadstandardní služby nebo jako dary. Tím fakticky obcházejí systém.

„Kdybych neměla rodinu a chtěla bych sama zaplatit třeba 50 tisíc, není to možné. Klient se nemůže rozhodovat, co udělá. Systém si žádá nějakou větší změnu," myslí si Husáková. Ministerstvo práce podle Jaroslavy Sladké z oddělení komunikace ví o „neutěšené situaci" v oblasti sociálních služeb, a proto připravuje novelu zákona. Podle Horeckého by se mělo mezi legislativními změnami objevit i právo provozovatele seniorského domu, který nedostává dotace, stanovit si vyšší plateb za své služby.

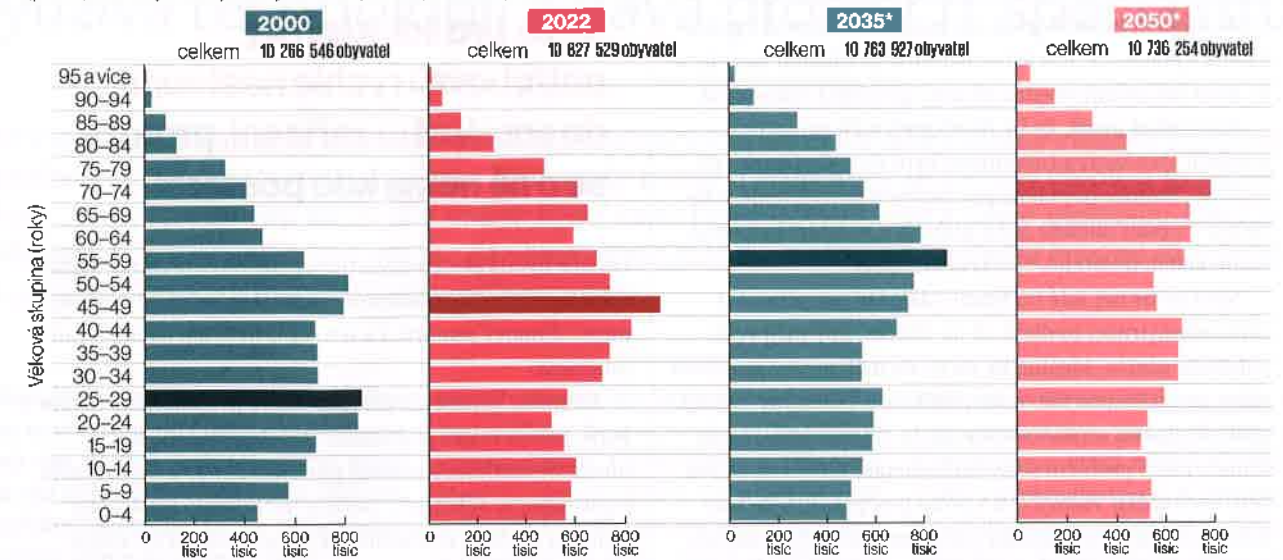
Podle Vidovičové z Centra pro výzkum stárnutí ale pro stát stále není reakce na demografické změny a příprava na další stárnutí společnosti prioritou. „Už dneska tak víme, že to nepůjde bez domácí péče, protože tolik potřebných postelí nikdy nikdo nepostaví," dodává socioložka.

Nestárnoucí bydlení

Na péči o seniory v jejich domácnosti sází také stát, jak řekl nedávno ministr práce Marian Jurečka. Ostatně podle

Vývoj věkového složení obyvatelstva Česka dosud a odhad do budoucna

(podle počtu obyvatel v pětiletých věkových skupinách, zvýrazněna nejpočetnější skupina)

Poměr práceschopného obyvatelstva k seniorům

*predikce

Zdroj: Český statistický úřad, výpočty Ekonom

Centra pro výzkum stárnutí si kolem 90 procent seniorů přeje zestárnout doma. Jak ale dodává Horecký, terénní služby pečovatelské, kteří dojíždějí starým lidem pomáhat, se nerozvíjí. Může za to také hlavně systém financování. Náklady na hodinu péče jsou kolem 500 korun a senior platí maximálně 155 korun. Dotace se ale prakticky nezvyšují, do nejistého oboru tedy příliš nevstupují ani soukromé firmy.

Přítom péče o seniory, kteří jsou schopni s dopomocí fungovat ve své domácnosti, je podle Vidovičové pro stát levnější než přesun do ústavu, zvlášť když značnou část péče doma obvykle pokrývají příbuzní. Podle analýzy Asociace poskytovatelů sociálních služeb je ale v Česku stále ještě mnoho oblastí, kde není terénní služba pro seniory dostupná, a stát tento problém zatím příliš neřeší.

Seniory, a při péči o ně i terénní sociální služby, také v domácnostech narážejí na architektonické bariéry. Velká část starších lidí má totiž pohybové potíže a používá hůl, chodítko nebo vozík. „Jak populace stárne, bude stále větší poptávka po tom, aby byly byty i jejich okolí víc přístupné také lidem s pohybovým omezením," říká Jan Tomandl z Fakulty architektury a odborný konzultant projektu Doma bez bariér.

Dnes ale domy a byty převážně nejsou pro lidi s pohybovými obtížemi upravené. Například podle studie Centra pro výzkum stárnutí musí v krajských městech 80 procent seniorů překonat schody dřív, než se dostanou z bytu ven na chodník. „Z praxe vyplývá, že největší problémy s přístupností bývají u vstupů do budov, ale také v hygienickém zázemí bytů," říká Tomandl. Řada seniorů se totiž obtížně dostává do vany i z vany a místo toho potřebují sprchový kout se sedátkem a madly. Problémem mohou být i úzké dveře, kterými neprojde chodítko, nebo dostatečný prostor na otočení s ním. A to nejen v běžných starých bytech, ale i v těch nových, protože jejich bezbariérovou úpravu současná legislativa - na rozdíl od veřejných nebo větších pracovních prostor - nevyžaduje.

Developeři tak dobrovolně bezbariérové byty nestaví. „V Česku za námi nikdo se zadáním na bezbariérovost bytu nepřišel. I když víme, že u hotových projektů si prodávané byty často kupují právě starší páry," říká ředitelka pražské kanceláře Bogle Architects Viktorie Součková. Hlavní analytik developera Central Group Ondřej Štátný ale uvedl, že firma do budoucna zvažuje i projekty zaměřené přímo na seniory.

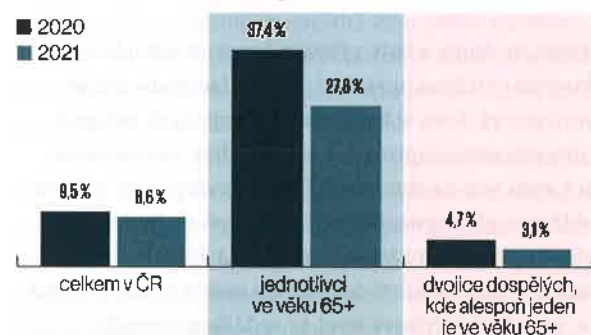

„V novostavbách se pořád využívá takzvaná Peter Pan architektura, jako by člověk neměl nikdy zestárnout. V přístupném bydlení je ale do budoucna obrovský podnikatelský potenciál. Navíc bezbariérovost nikomu neubližuje, život usnadňuje všem a všude,“ podotýká Vidovičová.

Tomandl si myslí, že by developeři měli zareagovat a zařadit standardy přístupnosti bytů do své výstavby co nejdříve. „Protože poptávka po takových bytech bude stále větší a v Česku uběhne mezi plánem a realizací bytového domu kolem deseti let,“ dodává architekt.

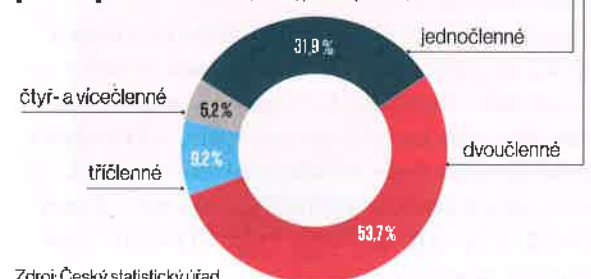
Nyní podle něj lidé většinou odkládají přestěhování nebo rekonstrukci bydlení až na období, kdy mají velké pohybové obtíže. Ideálně by na to ale měli myslet mnohem dříve, po padesátce nebo alespoň kolem šedesátky. Pokud takovou změnu senior odsune až do vyššího věku, často bříme vyřešit problém se svým bydlením přesouvá na své děti. Socioložka Vidovičová i proto předpokládá, že současná generace čtyřicátníků začne po takových zkušenostech řešit bydlení vhodné pro starší věk mnohem dříve. Zároveň dodává, že nelze opominout ani část seniorů, která

Podíl osob ohrožených příjmovou chudobou obecně a v seniorských domácnostech

Pozn.: Podle mezinárodní metodiky stanovené Eurostatem se za ohrožené příjmovou chudobou považují osoby žijící v domácnostech s příjmy nižšími než 60 % národního mediánového příjmu domácností, přičemž se zohledňuje velikost a složení domácnosti.

České domácnosti se seniory podle počtu osob (2021, podle podílu)

Zdroj: Český statistický úřad

V Česku chybí 10 až 12 tisíc lůžek pro lidi, kteří by potřebovali rychle nastoupit do sociálního zařízení, protože se o ně nemá kdo postarat.

nechce být na stará kolena doma, ale dává přednost dalším formám, třeba komunitnímu bydlení se svými vrstevníky mimo domovy seniorů. I v této oblasti je ale nabídka zatím omezená.

Jedním z největších provozovatelů je společnost Senior Park, kterou rozjel podnikatel Jaroslav Plesník, když hledal bezbariérové bydlení pro matku, která onemocněla roztroušenou sklerózou. Rodiče nechtěli do klasického domova důchodců, Plesník tak začal budovat síť areálů s nájemními byty pro seniory, kterým nabízí i sociální služby nebo třeba odvoz k příbuzným. Dnes je těchto center po republice sedm a firmu už vlastní spoluzakladatel společnosti Alpine Pro Vladislav Fedoš a ředitel Kooperativy Martin Diviš.

Senior Parky jsou již několik let obsazené. Rozšiřování sítě je ale nyní kvůli prudkému zdražování nemovitostí i stavebních materiálů během pandemie pozastavené. „Věříme, že toto rozhodnutí je jen dočasné. V posledních měsících zaznamenáváme zájem ze Slovenska a nevyklučujeme rozšíření naší sítě právě tam,“ uvedl Fedoš. Pronájem seniorských bytů včetně možnosti pečovatelských služeb nabízí ve třech lokalitách také Penta Hospitals a další mají vzniknout v Praze ve zmiňovaném multifunkčním objektu.

Senioři trendem

Tempo nárůstu seniorského bydlení a služeb v zemi je ale vzhledem ke stárnutí populace pomalé. Podle Vidovičové by měla společnost vyvíjet vyšší tlak na stát a firmy, aby začaly pro starší lidi budovat kvalitní bydlení a služby. „O smrti se v Česku příliš nemluví. Lidé by ale měli začít o těchto věcech přemýšlet racionálně a na stáří se připravit, neuvažovat o tom tak, že to prostě nějak dopadne,“ myslí si Tomandl z projektu Doma bez bariér.

Podle Antoše z Boston Consulting Group si už podnikatelský sektor začíná pozvolna uvědomovat rostoucí ekonomickou sílu starších lidí. „V budoucnu bude zacílení firem na seniory trend,“ dodává Antoš. Vydělat na tom mohou všechny strany – stát, podnikatelé i senioři. ■

Řízení rizik se mění.

Využívá technologií a dává prostor IT specialistům

Čelíme celé řadě změn, ať už společenských či technologických, které jsou úzce svázány s razantním rozmachem digitalizace. Banky proto musí zaujmout strategický postoj a přizpůsobit se tomuto vývoji, a to napříč všemi sektory. Jak se tyto změny projevují v oblasti řízení rizik? Podle Petry Horové z České spořitelny, která se podílí na digitalizaci bankovního sektoru, se celá oblast stává ještě dynamičtější a stojí před novými výzvami. To s sebou přináší i nové kariéerní příležitosti pro IT specialisty.

O digitální transformaci teď slyšíme často ze všech stran. Česká spořitelna se netají tím, že to s technologiemi myslí opravdu vážně a do digitálního rozvoje ve velkém investuje. Jak se tyto změny promítají přímo do oblasti rizik?

Technologie mají dopad na celé bankovní prostředí – prostupují dnes už opravdu všechny sféry naší činnosti a jsou do zajista jedním z nástrojů, který může bance poskytnout velkou konkurenční výhodu. Česká spořitelna tento fakt vnímá a do technologického rozvoje investuje ročně miliardy korun. I v odvětví riziku mají technologie své nezastupitelné místo. Pro tuto oblast je klíčové obrovské množství dat, které máme k dispozici a na základě kterého můžeme modelovat a kvalifikovaně rozhodovat. Nástroje jako umělá inteligence nebo strojové učení v tomto ohledu přispívají k větší efektivitě. Umožňují automatizovat procesy, dokážou nám pomoci s pokročilou analýzou dat, identifikací odchylek a vyhodnocováním rizik.

Stále více lidí chce být online a řešit své požadavky jednoduše odkudkoliv. Vnímáte v České spořitelně s přechodem do online světa i nová rizika, jako jsou například ta kybernetická?

Kybernetická rizika jsou určitě velkým tématem, a to nejen pro banku. V České spořitelně je na bezpečnost kladen velký důraz. Jako jeden z našich úkolů jsme si vytyčili péči o finanční zdraví našich klientů, a s tím jde rozhodně ruku v ruce i bezpečnost a ochrana klientů

a jejich prostředků. Vedle toho, že do kybernetické bezpečnosti investujeme vysoké částky a pracujeme s řešeními, která ji mají podpořit, se snažíme také o osvětu klientů, abychom jim pomohli a naučili je se lépe chránit a odhalovat potenciální rizika.

Má vedle technologií své místo v oblasti řízení rizik stále i lidský faktor?

Lidský faktor je pořád velmi důležitý, a to jak ve vztahu k našim klientům, tak i uvnitř banky jako takové. Jsou to právě lidé, kteří za bankou stojí a dělají ji tím, čím je. Pokud bychom se podívali například na vyhodnocování úvěrového rizika, mohou se objevit i případy, které nedokážeme plně posoudit jen na základě dat, která v danou chvíli máme, nebo automatizovaná rozhodnutí nejsou jednoznačná. V takový moment je pak velmi důležitý právě lidský faktor, tedy člověk na straně banky, aby společně s klientem našel řešení. Naším cílem je nabídnout klientům pohodlné digitální prostředí a produkty, a tím jim umožnit řešit maximum věcí online. Nicméně stále jim chceme nabídnout i benefit osobního kontaktu, což je do jisté míry rozdíl mezi námi a internetovými bankami.

Ve vašem týmu pracuje 56 lidí. Jak byste ho popsala? A nabízí banka nyní i další kariéerní příležitosti v oblasti řízení rizik nebo IT obecně?

Mám velké štěstí, že mohu pracovat s týmem skvělých lidí, který tvoří jak zkušení specialisté, tak i juniornější kolegové,

kterí se v oboru rozkoukávají. Věková i genderová diverzita podle mne přináší různorodost, která přispívá k větší kreativitě a efektivitě týmu. Každý člen týmu má velký přínos, můžeme se učit od sebe navzájem. Sdílení know-how a provázanost týmů je vůbec jeden z velkých benefitů, které v České spořitelně vnímám a baví mne nejvíce. Synergie, která tu funguje, značně zjednodušuje celý proces dosahování cílů, nejen v oblasti rizik, a zároveň vytváří i příjemné pracovní prostředí. V České spořitelně nyní pracuje téměř 1 500 lidí v oblasti IT a dříve máme otevřené pro seniorní specialisty i pro začínající lidi, které oblast IT baví a naplňuje.

Petra Horová, Tribe Lead for IT Risk Solutions České spořitelny